

Del 2

Barnehagens faglige profil

Barnehageloven

Lov om barnehager er vårt overste styringsdokument, og regulerer driften av barnehagen.

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64>

Rammeplanen

Rammeplanen er en forskrift til Barnehageloven, og regulerer barnehagens innhold. Ny Rammeplan trer i kraft 1.august 2017.

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2017-04-24-487>

Årsplanen

Rammeplanen sier om Årsplanen:

«Barnehagen skal utarbeide en årsplan. I tillegg skal det utarbeides planer for kortere og lengre tidsrom og for ulike barnegrupper etter behov. Årsplanen er et arbeidsredskap for barnehagepersonalet og dokumenterer barnehagens valg og begrunnelser. Årsplanen kan gi informasjon om barnehagens pedagogiske arbeid til myndighetsnivåene, barnehagens samarbeidsparter og andre interesserte.

Daglig leder skal lede prosessen med å utarbeide årsplanen. Årsplanen skal fastsettes av barnehagens samarbeidsutvalg. Årsplanen skal vise hvordan barnehagen vil arbeide for å omsette rammeplanens formål og innhold og barnehageeierens lokale tilpasninger til pedagogisk praksis. Årsplanen skal blant annet vise hvordan barnehagen arbeider med omsorg, lek, danning og læring. Her må også progresjon tydeliggjøres. Det skal synliggjøres hvordan barns og foreldres medvirkning bringes inn i planleggingsarbeidet og hvordan barnehagen vurderer sitt pedagogiske arbeid. Det skal også fremkomme hvordan barnehagen arbeider med tilvenning av nye barn og ivaretar samarbeid og sammenheng med skolen».

Visjon/menneskesyn

Små Spirer Gårdsbarnehage- der barn blomstrer!

1. Menneskesynet i Små Spirer Gårdsbarnehage er RESPEKT og det skal ligge til grunn i vårt daglige arbeid og i all samhandling vi har.

- Respekt skal gjennomsyre alt vi gjør.
- I språket, både verbalt og non verbalt,
- Gjennom å respektere alt levende, gjenvinne og ha fokus på kretsløpet.
- Respekt mellom barn- barn, barn- voksne og voksen- voksen
- Medvirkning- ta barn på alvor

2. Det er viktig for oss som jobber i Små Spirer Gårdsbarnehage å holde oss oppdaterte og vi prioriterer etterutdanninger.

- Vi er i en dynamisk læringsprosess
- Vi prioriterer etterutdanning og relevante kurs
- Vi holder oss oppdaterte på ny offentlig informasjon NOU/ St.mld etc.
- Vi oppsøker bevisst ny relevant informasjon gjennom abonnementer og på nett.

3. I Små Spirer Gårdsbarnehage har vi hovedfokus på dyr, kosthold og uteliv. Det er det vi ER.

- Vi legger grunnlaget for gode og sunne kostholdsvaner
- Vi vil ha barn som er glade i å være ute og glad i naturen- miljøperspektiv
- Vi vil gi barn positive og god opplevelser med dyr
- Vi prioriterer å ha kokk på kjøkkenet.

4. Vi i Små Spirer Gårdsbarnehage synes det er gøy på jobb!

- Vi er engasjerte og motiverte
- Vi synes barn er gøy
- Vi er glad i å være ute
- Vi har takhøyde for ulikheter

Respekt - hva betyr det for oss i praksis?

Toleranse

- Vi skal være åpne for at vi alle er forskjellige, og har ulike behov
- Vi skal ikke være dømmende og forutinntatte i møte med andre «Det er

flere veier til Rom», vi skal være åpne for at det finnes ulike syn, og løsninger

- Når vi opplever ord og handlinger som strider mot barnehagens grunnsyn må vi reagere
- Vi skal ikke henge oss på sladder og baksnakking, men avslutte/ markere at dette ikke er grei

Annerkjennelse

- Vi skal bruke et anerkjennende språk, både verbalt og non verbalt, i samspill med andre. Kroppsspråk og verbalspråk må stemme overens
- Vi skal sette oss inn i det den andre føler, og tilpasse responsen deretter. Vi toner oss inn på andre
- Vi skal ta andres følelser på alvor
- Det er barnet som bestemmer når det er «ferdig» med en situasjon
- Vi bruker ikke «du er»/ «sånn er du» når vi snakker om/ med andre
- Vi jobber ut ifra at et hvert møte med et menneske er et nytt møte, og en ny relasjon kan bygges

Kunnskap

- Vi skal ha kunnskap om Rammeplanen, Årsplanen og de ulike kvalitetslistene våre
- Vi skal ha kunnskap om hvordan barn utvikler seg
- Vi skal ha et godt samarbeid med foreldrene, dette gir oss viktig kunnskap om barnet og hva som foregår i dets liv
- Vi skal ha kunnskap om andre land, kulturer, levesett og religioner som er representert i bhg vår

Empati

- Vi skal være imøtekomne, og møte folk der de er
- Vi skal være gode rollemodeller
- Vi skal sette oss inn i andres følelser
- Vi skal hjelpe til med å sette ord på følelser, ha et anerkjennende språk og forsterke empatiske handlinger
- Vi skal møte andre med undring, hva føler du/ hvorfor/ hvordan
- Vi skal være mentalt tilstede
- Vi skal tåle å stå støtte i alle følelser vi blir møtt med

Likeverd

- Vi skal se barna som subjekter
- Vi skal gi like muligheter til alle, uavhengig av kjønn, status og kultur
- Medvirkning, alle skal ha mulighet til å medvirke i sin egen hverdag
- Vi skal vise, i ord og handlinger, at alle er like mye verd
- Vi skal vise, i ord og handlinger, en grunnleggende respekt for liv

Selvinnsikt

- Vi skal være oppmerksom på hvordan vi virker på andre
  - Vi skal være bevisste på hvorfor vi reagerer som vi gjør, og stille spørsmålet: Hva er det i denne situasjonen som gjør at jeg reagerer nå?
  - Vi skal vær åpen for tilbakemelding på egen adferd
  - Vi skal kunne se vår egen rolle i relasjonen
  - Vi skal kunne ta ansvar for å «reparere» en brutt relasjon
  - Vi skal være åpen for endringer
  - Vi skal kunne reflektere, og ta konsekvensene av refleksjonen
  - Vi skal ta oss selv på alvor, gi uttrykk for egne behov
  - Vi skal være bevisste våre sterke og svake sider
- Alle som jobber i Små Spirer Gårdsbarnehage er forpliktet til å jobbe etter disse verdiene.

Metode

Prosjektbasert læring

Vi har valgt prosjektbasert læring som vår metode her i barnehagen. Her jobber vi med utgangspunkt i barns spor.

Dette er en arbeidsmetode vi mener ivaretar barnas medvirkning og initiativ, samtidig som den stiller store krav til voksenrollen og vår dokumentasjons og refleksjons kompetanse. Den utfordrer og motiverer oss, og har gitt oss i

personalet et positivt og verdifullt løft i vårt arbeid med deres barn. I tillegg opplever vi at denne arbeidsmetoden har gitt, og gir, økt mestningsfølelse både for oss voksne og for barna.

Metoden innebærer at vi som voksne må være tilstede og fange opp hva barna viser interesse for, og så spinne videre på dette ved å stille de gode spørsmålene. Barna viser oss hva de liker og interesserer seg for gjennom hva de sier og gjør, vi kaller det spor, og det er vår oppgave å ta tak i og følge disse. Dersom prosjektene stopper opp kan vi legge ut nye spor for å motivere barna til å jobbe videre. Et spor kan være en ting, en opplysning, et nytt materiale eller annet som driver prosjektet framover.

Prosjektene kan knytte seg til nærmiljøet, opplevelser barna har hatt, eller et fagområde de er spesielt opptatt av. Et prosjekt kan vare fra noen minutter til flere måneder, og omfatte alt fra et barn til hele barnegruppen. Et prosjekt kan også settes i gang av de voksne, ut ifra temaer vi skal jobbe med.

Mal på hvordan vi jobber med prosjektbasert læring i Små Spirer Gårdsbarnehage

1. Hvordan finner vi et tema?

Temaet behøver ikke være bestemt på forhånd. Det viktige er at temaet tar utgangspunkt i noe som interesserer barna. Finn inspirasjon til temaer i det barna er opptatt av:

- I lek ute og inne
- På turer
- I barnas tegninger
- I bøker
- I samtaler
- Årstider
- Profil
- Faste prosjekter/ markeringer/ feiringer

2. Hvordan kommer vi i gang?

Fastsett tidspunkt for når vi vil arbeide med prosjektet. På den måten blir det mulig å gjennomføre det i en hektisk hverdag, hvor prosjektet skal konkurrere med øvrige aktiviteter og gjøremål om tid og personalressurser.

- Skogstrolla er delt i prosjektgrupper.
- Booke rom/ prosjektrum Loftet

3. Valg av prosjektgrupper.

- Barna deles i grupper. Gruppestørrelsen avgjøres etter prosjektets form og innhold.

4. Oppstart: Skap stemning

Stemningen er med på å skape fokus på det som skal skje. Stemninger knyttet til innretningen på prosjektet og det barna møter i rommet.

Stemningen kan på forhånd tilrettelegges med:

- Bilder fra forrige prosjekt
- Tegninger
- Tidligere produksjoner
- En fortelling eller bøker om temaet
- Artefakter
- Fantasifantast
- Felles oppstart i prosjektgruppen.

5. Tid til forberedelser

Et prosjekt krever forberedelser både før og etter prosjekttimene. Sett av tid til dette.

- Plantid
- Avdelingsmøte
- Gi hverandre tid!
- Rom og materialer skal være gjort klare.
- Når aktiviteten er ferdig skal det skrives ned notater som grunnlag for refleksjon og videre jobbing i prosjektet.
- Etter aktivitet må det gis tid til ferdigstillelse av bilder og dokumentasjon.
- Refleksjon og veien videre, skal være et punkt på avdelingsmøtene.

6. Fordypning

La barna oppleve temaet med hele kroppen og alle sanser. La dem uttrykke seg med temaet gjennom formspråket- det er med på å opprettholde engasjementet. Det kan skje gjennom tegning, sang, musikk, bevegelse, konstruksjon med klosser, gjenbruksmateriale eller leire, eller gjennom fortelling og drama. Skift mellom individuelle og felles aktiviteter.

7. Bli i temaet

- Prosjekter som punkt på avdelingsmøter.
- Gå til Fantasifantasten for inspirasjon.

8. Dokumentasjon

Velg et sted, en vegg, en dør eller en oppslagstavle hvor barnas arbeid med prosjektet kan plasseres og synliggjøres: Bilder, tegninger, produkter, utsagn etc. Dokumentasjonen gir viktige bidrag til samtale, tolkning og refleksjon sammen med barna under hele prosjektet.

- Tv
- I-pad

9. Felles avslutning

Prosjektene skal ha en felles avslutning for alle som har deltatt i prosjektet.

- Fest/ markering
- Utstilling
- Opprydning

Grupper

Det er viktig å ha tid, ro og oppmerksomhet til hvert enkelt barn. Vi bruker mye grupper slik at det er enklere å bli sett, være trygg og få rom til å uttrykke seg.

Voksenrollen

De voksne må stasjonere seg slik at de har oversikt over barna og kan observere leken og aktivitetene. Barna må føle seg trygge på at de voksne ser dem og er på plass, om de trenger hjelp og støtte. Når barna er selvhjulpne i lek og aktiviteter, blir personalet frigjort til å ha fokus på barna og innholdet i selve aktivitetene.

Språk og tekst

Vi her i Små Spirer Gårdsbarnehage er bevisste og interessert i språkets betydning, og har jobbet med dette i mange år, men er på ingen måte ferdig! Vi har språk som tema på personalmøter, vi veileder hverandre, er obs på vår egen språkbruk og korrigerer hverandre. Vi er tilstede, lyttende, åpne og streber etter å ha så mye "grønt lys" som mulig. Vi snakker tydelig og jobber med å være tydelige med få ord. Vi vil ta barna på alvor. Vi bruker rutiner og hverdagsituasjoner til å starte samtaler og skape læringsituasjoner. Vi skaper felles opplevelse som gir oss felles erfaringer og felles ting å snakke om og å leke ut.

Vi er mye sammen på tvers av avdelingene, noe både de yngste og de eldste har stor nytte og glede av. De eldste lærer å ta hensyn til de yngste og de lærer å hjelpe dem, mens de yngste lærer språk, sosiale koder og påkledning. Vi har samlinger der vi trener på å lytte, vente på tur, svare på tiltale og snakke i en gruppe. Vi har frokosttrim, lesegrupper og bruker regler bevisst i hverdagsituasjonene. Vi har fruktsang og matsang. Når vi jobber med skriftspråket tekster vi tegninger, bruker navn til å gjenkjenne bokstavene, henger alfabetet på veggen i barnas høyde og navner plassene i garderoben. Vi teller alt! Spiller spill, bruker konkreter i hverdagen, på tur, i måltidene og i samlinger. Vi sorterer og rydder både frukt, kopper, asjetter, former og ulike ting i naturen. Vi benevner ting vi snakker om, for eksempel vil du ha leverpostei eller gulost? I stedetfor vil du ha den eller den?

Vi teller alt! Spiller spill, bruker konkreter i hverdagen, på tur, i måltidene og i samlinger. Vi sorterer og rydder både frukt, kopper, asjetter, former og ulike ting i naturen.

Språket gir makt til de som behersker det, og det kan begrense de som strever med det. Språket kan bygge opp selvbilder og det kan rive de ned.

Det er vår oppgave som voksne å være gode forbilder. Vi skal bekrefte og hjelpe til med å sette ord på inntrykk. Vi skal gi barna varierte og positive erfaringer med språk. Vi skal gi barna felles opplevelser, slik at de har noe felles å kommunisere om, enten det er med verbalspråk, lek eller gjennom non- verbal kommunikasjon. Vi skal tilrettelegge for rollelek, som er viktig for utvikling av språket og språkforståelsen.

Vi er opptatt av at språket vi bruker her i barnehagen skal reflektere menneskesynet vårt, og at når du kommer inn som ny, legger merke til måten vi snakker på.

- Vi bruker "det er", i stedet for "du er". Når vi bruker "du er" er dette en personbeskrivelse som går rett inn i selvbildet til barnet. I stedet skal vi bruke "det er" som beskriver handlingen barnet gjør.

For eksempel: I stedet for å si "Du er så grisete!" skal vi si "Det du gjør der er grisete!"

- Vi skal unngå å si "nei" og "ikke". Dette er en utfordring, men ordene "nei" og "ikke" er ord barn ikke hører! Sier du "Ikke ta på den!" hører barnet "Ta på den!". Nei er et ord uten innhold og virker sjeldent. Så hva skal vi gjøre? Svaret er: Gi alternativer! For eksempel: "Ikke løp inne!" Alternativ: " Inne går vi, skal du løpe må du gjøre det ute!"

- Alltid og aldri er ord som forverrer konflikter og ofte etterfølges av en personbeskrivelse som kan gi et negativt selvbilde. Vi skal unngå disse ordene i vår kommunikasjon med barna.

- Vanskelig: "Det her er vanskelig, men vi prøver. Ved å konstantere at noe er vanskelig for barnet har prøvd kan du «låse» barnet, og ta fra det motivasjonen for å prøve. Det er ikke særlig motiverende. Vi vil unngå vanskelig, å gå rett på motivasjonen. Det her klarer du sikkert, men det kan hende du må øve litt først! Går det ikke nå, prøver vi igjen senere!

- Hvorfor, som i "Hvorfor gjorde du det?" Barn har sjeldent et godt svar på dette spørsmålet som jo er lite konkret. Vi vil bruke andre spørreord som hvordan, hva, hvem. Hvem gjorde det? Hva var det som skjedde Hvordan skjedde dette?

- Farlig. Fare er veldig subjektivt, og vi vil unngå å overføre det vi opplever som farlig over på barna. De skal selv få erfare hvor de vil sette sine grens er for hva som er farlig for dem.

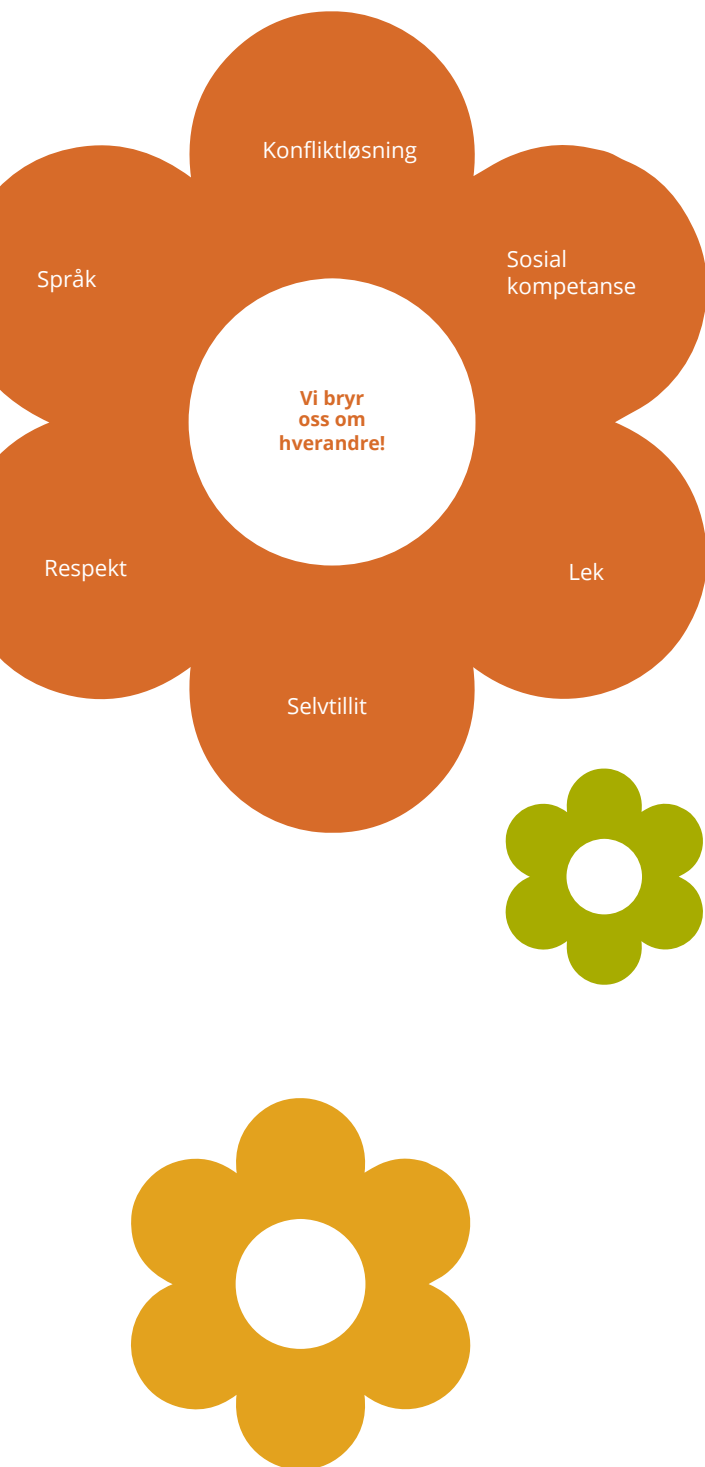
- Snill, slem, flink, søt: Dette er subjektive personbeskrivelser som går på barns selvbilde. Vi vil at barna skal få anerkjennelse for den de er, og ikke det de presterer. Vi gir derfor tilbakemeldinger på adferden, istedenfor utseende og ting. For eksempel: Jeg ser du har pynta deg i dag, det ser ut som om du føler deg fin i den kjolen, eller, den tegningen ser jeg du har jobba mye med, så mange farger du har brukt!

- Kroppsspråket vårt skal samsvare med det vi sier!

Selvtillit/ selvfølelse – hva er forskjellen og hvordan forholder vi oss til den?

Selvfølelse er vår egen oppfattelse av vår egen verdi som person, uavhengig av hva man får til. Selvfølelsen varierer ikke fra situasjon til situasjon, men bygges opp over tid. Om du har en god selvfølelse, vet du at det ikke er krise om du ikke er så god på enkelt ting, for du vet med deg selv at du er bra nok uansett! Barn er ikke født med selvfølelse. Den utvikles i møte med den verden som omgir barnet. Spesielt viktig er de signalene som kommer tidlig i livet, og som kommer fra de personene som er nærmest. Selvfølelsen blir styrket når vi anerkjenner barnet for det hun/han er.

Selvtilliten er forbundet med presentasjoner. Den knytter seg til det vi kan, eller tror vi kan klare. Selv om du kanskje har dårlig selvbilde, kan selvtilliten din være stor på enkelte områder. Det er viktig for oss at vi gir barna en realistisk selvfølelse. Det er ikke til barnets beste at vi skryter hemningsløst, det kan føre til at barnet får en urealistisk oppfatning av seg selv. Når vi roser skal vi si hvorfor. I stedet for å bare si "kjempeflott", så skal vi kommentere det som faktisk er kjempeflott. Sammen med at man forklarer hva som er feil, skal vi også fortelle hva barnet kan gjøre istedenfor. Vi vil gi spesifikk ros i stedet for generell ros. Når man kjenner barnet og har et godt forhold til det, kan man gi konstruktive tilbakemeldinger, for å hjelpe barnet videre i sin personlige utvikling.

Trygghet/ Trygghets sirkelen

Barn som inngår i samspill med voksne som er sensitive, varme og gir nærhet og trygghet samtidig som de stimulerer til utforskning viser bedre hukommelse, språk, lese og matematikkferdigheter ved skolestart enn barn som ikke inngår i slike positive voksen- barn samspill (Li, Farkas, Duncan, Burchinal & Vandell 2012).

Barn med gode relasjoner til de voksne i barnehagen har bedre sosiale ferdigheter og mindre atferdsproblemer på kort sikt. Barn som har etablert en trygg base er bedre i stand til å leke og holde på med andre aktiviteter alene, fordi de vet at visst noe blir vanskelig, eller de blir redde, lei seg eller trenger kontakt, så kan de stole på at den voksne ser dem og gir dem den støtten og omsorgen de trenger. Risikoutsatte barn som etablerer en trygg relasjon til en voksen i barnehagen kan få redusert aggressiv atferd og bedre skoletilpasning over tid, sammenlignet med barn som ikke har etablert en slik relasjon. Barn med utrygg tilknytning til foreldrene, har ingen positiv effekt av trygg tilknytning i barnehagen. En trygg tilknytning til en voksen i barnehagen kan være med å dempe stress.

Forebygging av mobbing/ forebyggingsblomsten

Denne blomsten viser hvordan vi jobber forebyggende med mobbing. I tillegg har vi en handlings og tiltaksplan for hvordan vi skal håndtere mobbing, når vi oppdager dette.

Konfliktløsning

- Vi vil bruke anerkjennende kommunikasjon for å ivareta barnas integritet i konflikter.
- Vi vil være tilstede og i forkant i konfliktsituasjoner.
- Vi vil veilede og gi barna strategier til å lære å løse egne konflikter.

Språk

- Vi vil være tydelige og bevisste i hvordan vi bruker språket i konfliktsituasjoner.
- Det er viktig for oss at kroppsspråket samsvarer med verbalspråket vårt.

Sosial kompetanse

- Vi vil bruke barnehagevenner som begrep istedenfor bestevenner. Fordi dette er et mer inkluderende begrep.
- Vi vil være gode rollemodeller som viser respekt og empati for hverandres ulikheter og oppfordrer til et mangfold av meninger.
- Vi vil legge til rette for et mangfold av gode relasjoner som skaper tilhørighet.

Lek

- Vi vil legge til rette for lekemiljøer som fremmer muligheter for felles lek, på tvers av kjønn, alder og interesser.
- Vi vil være gode veiledere og hjelpe barn med å utvikle lekekompetanse.
- Vi vil være tilstedeværende voksne som ved behov kan delta og lede leken i en positiv retning.

Selvtillit/ selvbylde

- Vi vil framheve enkeltbarns positive egenskaper og gi dem mestringsopplevelser.
- Vi vil anerkjenne hvert enkelt barn for hvem de er og la de bli sett og hørt som enkeltindivider.
- Vi vil gjennom bevisst bruk av språket skille mellom hvem barnet er og hva det gjør.

Respekt

- Vi vil arbeide for toleranse og mangfold.
- Vi vil bruke et anerkjennende språk både som forebygging og i konfliktsituasjoner.
- Vi vil at det skal synes, både i ord og gjerninger, at menneskesynet vårt er RESPEKT.

Mitt Valg

MITT VALG er et universelt forebyggende undervisningsprogram i sosial- og emosjonell kompetanse.

Slagordet til MITT VALG er at det er ”bedre å bygge barn enn å reparere voksne”. Det er nemlig slik at fravær av vennskap og inkludering er den største risikofaktoren for blant annet mobbing, alkohol- og rusmisbruk, radikalisering og psykiske problemer. Et viktig prinsipp er at ”gode valg kan læres”, og ved systematisk bruk av MITT VALG lærer barna seg å ta gode avgjørelser allerede fra ung alder.

Hva kan man forvente av små barn?

Kan vi forvente at alle:

- har venner?
- lar alle få være med å leke?
- aldri mobber eller slår?
- forstår egne og andres følelser?
- forstår kulturelle forskjeller?
- ønsker å lære?
- har positiv selvfølelse?

Små barn trenger å øve på hvordan de skal takle livets utfordringer. De har behov for trening på å ta selvstendige valg. Gjennom øving og erfaring blir det enklere å velge riktig, og med MITT VALG opplever barna mestring. De lærer seg å ta avgjørelser på egenhånd.

Hvordan gjennomføres MITT VALG?

MITT VALG er et undervisningsprogram i sosial- og emosjonell kompetanse. Det dekker barn og unges utdanningsløp fra de starter i barnehagen til de avslutter videregående skole. Programmet bygger på over 20 års erfaring på området, og følger en struktur som er enkel å forstå:

1. Barna starter med MITT VALG.
2. De utvikler sosial- og emosjonell kompetanse.
3. De bygger relasjoner og vennskap.
4. De deler opplevelser og erfaringer.
5. De opplever inkluderende barnehage- og fritidsmiljøer.

Hvilke temaer tar MITT VALG opp?

MITT VALG er et gjennomarbeidet og fleksibelt program tilpasset alders-trinn. I barnehagen jobber vi blant annet med:

- Å skape et godt miljø.
- Å ta vare på hverandre.
- Å forstå egne og andres følelser.
- Å arbeide sammen.
- Å lære nettvett.

En MITT VALG-leksjon består av tre faser

1. Utforske: Barna blir presentert for et tema og de ansatte kartlegger hvilke forkunnskaper de har på området.
2. Erfare: Gjennom øvelser og aktiviteter gjør barna egne erfaringer.
3. Utvide: Gjennom samtale og refleksjon tester barna ut ulike handlingsalternativer, slik at de blir i stand til å ta gode valg.

Medvirkning

Barns rett til medvirkning i barnehagen ble lovfestet 01.01.2006 og stad-festet at:

«Barn i barnehagen har rett til å gi uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet. Barn skal jevnlig få mulighet til aktiv deltagelse i plan-legging og vurdering av barnehagens virksomhet. Barnets synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med dets alder og modenhet». Barnehageloven §3

For oss i Små Spirer Gårdsbarnehage betyr dette i praksis:

- Inkludering- vi skal inkludere barna i ulike avgjørelser i løpet av dagen. Barna skal høres, og bli tatt på alvor. Om de ikke kan bestemme, skal de kunne påvirke
- Medvirkning- vi virker sammen med andre, og vi påvirker hverandre. Dette må vi være bevisste på
- Barns spor- passe på at alle barns spor blir sett

- Anerkjennende språk
- Å være åpne for innspill, grønt lys, ja når vi kan, nei når vi må
- Å være en del av et felleskap/ demokrati, inkludering
- Å ha trygghet til å ytre seg
- Tilstedeværelse- for å kunne fange opp barns innspill/ bidrag
- Tid!
- Å dele i grupper
- Å filosofere med barna
- Å spørre barna om råd
- Tilrettelegging av de fysiske rommene
- Å være bevisste, kunnskapsrike og engasjerte voksne
- Å være fleksible og endringsvillige
- Å bruke prosjekt som metode

Danning

I barnehagen er gjensidige samhandlingsprosesser med barn og voksne i lek og læring og hensynet til hverandre forutsetninger for barnets danning. Danning er en livslang prosess som blant annet handler om å utvikle evne til å reflektere over egne handlinger og væremåter. Danning skjer i samspill med omgivelsene og med andre og er en forutsetning for meningsdanning, kritikk og demokrati. Gjennom gode dannelsprosesser settes barn i stand til å håndtere livet ved at de utvikler evnen til å forholde seg prøvende og nysgjerrig til omverdenen og til å se seg selv som et verdifullt medlem av et større fellesskap. Danning er mer enn utvikling, mer enn læring, mer enn omsorg, mer enn oppdragelse og mer enn sosialisering. Samtidig rommer danning alt dette. Barn må få utfordringer, muligheter til å utvikle kunnskaper og ferdigheter og støtte for å handle omsorgsfullt og gjøre etisk begrunnede valg. Gjennom danning legges grunnlaget for barnets allsidige utvikling.

Lek

Leken har stor plass i barnehagehverdagen, både inne og ute. Leken er en grunnleggende livs- og læringsform som barn kan uttrykke seg gjennom. Leken kan føre til forståelse og vennskap på tvers av alder og språklig og kulturell ulikhet. Å delta i lek og få venner er grunnlaget for barns trivsel i barnehagen.

«Lekens verden er en forhekset verden, der alt er mulig og alt kan forvandles. For den som har opplevd lekens magi har oppfinnsomheten ingen grenser. Leken kan stimulere til alle sider ved barnets utvikling – den er med på å utvikle kreativitet og problemløsningssevne»

Å gi gode betingelser for lek er en av barnehagens viktigste oppgaver. Leken har verdi i seg selv og barnet skal oppleve glede og latter. Samtidig styrker leken den intellektuelle, språklige, fysiske, emosjonelle og sosiale utviklingen.

Når du spør barnet ditt: Hva har du gjort i dag? Og barnet svarer: Lekt!
Da har barnet ditt blant annet:

- Bearbeidet opplevelser, inntrykk og erfaringer
- Brukt fantasi og kreativitet
- Samhandlet og samarbeidet med andre barn – utviklet sin sosiale kompetanse
- Tilegnet seg erfaringer om seg selv og andre, øvet seg på å forhandle og løse konflikter
- Brukt språket sitt aktivt, lært nye begreper, utviklet sitt språk og sin kommunikasjonsevne.

Rommet som den tredje pedagog

Uttrykket «rommet som den tredje pedagog» kommer fra Reggio Emiliias pedagogiske filosofi grunnlagt av Loris Malaguzzi fra Italia. Han mente at rommene i barnehagen skal være selvinstruerende, rikt utstyrt og oversiktlige. Rekvisitter og materiell bør inspirere barna til lek og aktivitet, og barna skal kunne hjelpe seg selv og hverandre. Det skal være orden og struktur i alle rom og personalet skal organisere leker, verktøy, materialer og rekvisitter i et enkelt og oversiktlig system som barna forstår og lett kan finne fram i.

Når barna kommer inn i et rom, skaffer de seg oversikt over rommet. De ser etter muligheter for lek og aktivitet. «Spor» etter andre barns lek kan være til inspirasjon og føre til at barna får nye ideer og impulser.

Rommene og utvalget av materiell, rekvisitter, verktøy og leker forteller barna hvor de kan være, og hva de kan holde på med. Når alt er lett tilgjengelig, kan barna hjelpe seg selv og hverandre. Rommene blir selvinstruerende og fungerer som «den 3. pedagog».

Utelekeklassen, et sted i skogen, fellesrommet, små rom, kroker eller verksteder kan defineres som 3. pedagog dersom hensikten med aktiviteten i rommet eller området kommer tydelig fram og er selvinstruerende.

Vi vil at det fysiske miljøet skal gjenspeile barnehagens pedagogiske syn. Vi vil ha et gjennomtenkt miljø, som også barna er med å utvikle, og framover skal vi jobbe med at:

- Våre rom skal fremme læring, pirre nysgjerrighet og gi skaperglede.
- Våre rom skal innby til lek, forskning og skapende aktiviteter.
- Materialet og lekene barna trenger, skal være oversiktlig plassert og tilgjengelige.
- Alle kroker skal ha materialer som lokker ungene til gode møter med venner.
- Rommene skal fenge sansene til barna og være en estetisk kilde. Barnas egne arbeider preger og utsmykker rommene, som skal være både spennende og vakre.
- Rommene skal endres i takt med det som foregår på avdelingene.

Eksempler på spor av lek:

- *en påbegynt konstruksjon*
- *et dekket bord i familie-dukkekroken*
- *maling, pensler og papir på staffeliet*
- *farget kartong, sakser og lim på bordet*
- *et sandslott i sandkassa*
- *konstruksjon av klosser, naturmaterialer eller Lego*